

**Humanistyczna idea projektowania zakłada,
że człowiek jest podmiotem i współuczestnikiem
kreacji przestrzeni egzystencjalnej,
w której zaspokajane są wszystkie jego potrzeby.**

Przestrzeń bez barier

Ślady świadomego procesu kreacji przestrzeni egzystencjalnej znane są od czasów prehistorycznych – ówczesny człowiek tworzył ją na swoją miarę i był jej użytkownikiem. Kształtował najbliższe otoczenie według własnych upodobań w odniesieniu do swoich potrzeb. Nie bez znaczenia były też możliwości techniczne, jakimi wówczas dysponował. Obserwacja naturalnych zachowań człowieka, zmiennych na przestrzeni wieków, rozwój cywilizacyjny społeczeństw a tym samym artykułowanie

nowych potrzeb związanych z jego egzystencją – zróżnicowaną, dynamiczną i niejednoznaczną – przyczyniła się do rozwoju wzornictwa, a więc i myślenia o produkcji czyli o przedmiotach codziennego użytku – meblach. Zamówieniom indywidualnym łatwiej było sprostać – realizowano je metodami rzemieślniczymi, zaś każdy zamawiający mógł określić swoje oczekiwania, naturalnie, na miarę możliwości finansowych i umiejętności oraz pomysłowości wykonawców. Produkcja masowa zmieniła

sposób wytwarzania i tym samym wygląd produktu. Meble, wyposażenia wnętrz przeznaczone dla anonimowego odbiorcy wymagały innego sposobu projektowania – musiały w sposób uniwersalny uwzględniać w większym stopniu cechy ludzi, zarówno fizyczne jak i psychiczne. Jednocześnie zmieniać sposób widzenia odbiorcy – człowieka zaczęto spostrzegać w różnych fazach jego życia, to jest dziecięcej, młodzieńczej, dorosłej. Dostrzeżono zróżnicowanie płci, tym samym odkryto nowego odbiorcę. Projektanci i wielkoprzemysłowi wytwórcy standardowych krzeseł, szaf, łóżek zaczęli dzielić odbiorców na poszczególne grupy, różnicując jednocześnie społeczeństwo. O ile podział z uwagi na etapy rozwojowe i płeć dotyczy wszystkich w sposób naturalny, to podział na ludzi zdrowych i chorych, czyli niepełnosprawnych, jest sztuczny i nienaturalny. Nie powinniśmy zapominać, że egzystencja każdego człowieka obarczona jest ryzykiem zmiany kondycji z lepszej na gorszą i choćby z tego względu z przestrzeni, w której żyjemy, nie wydzielać rewirów dla osób o gorszej kondycji. Problem jest nie zmiernie ważny, bo często dotyczy młodego pokolenia – dorastającej młodzieży dla której bycie „innym” brzmi jak wyrok skazujący na izolację i wyobcowanie. Humanistyczna idea projektowania zakłada, że człowiek jest podmiotem i współuczestnikiem kreacji przestrzeni egzystencjalnej – w której zaspokajane są wszystkie jego potrzeby. Harmonijna synteza oczekiwań pozwala na kreację przestrzeni architektonicznej i otoczenia człowieka na miarę wszystkich jego wymagań. Podstawą tej syntezy jest przestrzeń międzyludzka,

w której szczególny wymiar naszego istnienia zajmują więzi międzyludzkie. Wspólna przestrzeń, która nas otacza, nie może dzielić, powinna łączyć. Sztuczne bariery, które zaistniały w tej przestrzeni przez brak szerokiego widzenia potrzeb człowieka z niepełnosprawnościami wyniknął z braku akceptacji. Jest efektem kreacji niewłaściwych postaw, potwierdzających brak wiedzy o problemie i wadliwy do niego stosunek emocjonalny. Wdrażanie zasad uniwersalnego projektowania zapoczątkowały od 1993 r. Plenery Meblarskie organizowane w Ośrodku Wzornictwa w Hajnówce. Ośrodek utworzono z inicjatywy Stowarzyszenia „Twórcze Studio Form Wzorniczych”.

Dorobek wzorniczy powstałych opracowań był prezentowany na licznych wystawach, a projektanci biorący udział w tym przedsięwzięciu upowszechniali w dalszej swojej pracy wykreowaną w Hajnówce metodę projektowania. W Hajnowskich plenerach uczestniczyło do tej kilkaset osób. Studenci Wydziału Architektury Wnętrz Politechniki Białostockiej biorą w nich udział od roku 2002. Projekty mebli do przedszkoli, szkół, mieszkań, sprzętu rehabilitacyjnego, pomocy dydaktycznych – wykonanych w naturalnym

materiale, drewnie – do skonałe organizują przestrzeń, czyniąc ją atrakcyjną i o ciepłym klimacie. Edukacja artystyczna, której celem jest właściwa kreacja struktury przestrzeni otwartej i zamkniętej, jest przedmiotem nauczania w katedrze Architektury Wnętrz na Politechnice Białostockiej. Powstałe opracowania projektowe studentów – młodych projektantów w pracowni mebla – są realizowane w Ośrodku Wzornictwa w Hajnówce. Założenia programowe w pracowni mebla, obok podstaw poznania konstrukcji, technologii, materiałoznawstwa, ergonomii i analizy funkcji, określają zadania projektowe w oparciu o uniwersalną ideę projektowania. Etapy poprzedzające fazę projektową – często związane są z analizą społecznych oczekiwań i medyczną w oparciu o konsultacje, a także ergonomiczną, pedagogiczną, badaniem zasobów itp. Projektowanie „bez barier” w przestrzeni otwartej zostało już prawie uporządkowane, projektowanie przestrzeni

zamkniętej w strefie komunikacyjnej również. Natomiast realizacja oczekiwań i potrzeb, dotycząca kreacji bezpośredniej przestrzeni, zależy od świadomego zrozumienia problemu przez projektanta dobrze przygotowanego do zawodu. Edukacja na tym etapie poprzez bliskie dotykane zagadnienia, staje się w pełni głęboka i odpowiedzialna. Potrzeba poszukiwań nowych rozwiązań projektowych związana jest z rozwojem cywilizacyjnym i dotyczy wielu problemów. Projekty zestawów do szkół, stolików z siedziskami stabilizującymi, stołów do pracy dla szkół integracyjnych itp. – z uwagi na formę, funkcję i wyraz estetyczny, również kolorystykę, są w strukturze przestrzeni ważnym elementem dominującym, podkreślającym wysoki jej standard. Doświadczenia zdobyte przy realizacji tego typu zadań projektowych pogłębiają podstawową wiedzę na temat naszego środowiska naturalnego w procesie kreacji struktury przestrzeni egzystencjalnej.

dr Janina Jezierska

